

Kde má české školství Achillovu patu

Co je příčinou propadu vzdělávacích výsledků českých žáků? Možná fakt, že zatímco školy pořád ještě pracují podle hesla „Zopakuj, co jsem ti včera řekl, a vykonej, co jsem ti přikázal“, zbytek společnosti po absolventech žádá „Najdi si svůj úkol, převezmi za něj zodpovědnost a přijď nás přesvědčit, jak dobře jsi ho vykonal“. Pochopily české školy, že se zásadně změnilo zadání pro jejich práci?

text **TOMÁŠ FEŘTEK**

NA ROZDÍL od devadesátých let, kdy byla česká veřejnost, včetně té učitelské, přesvědčena, že české školství je čímsi výjimečné a není rozumné ho jakkoli měnit, převládá dnes mínění, že školství je špatné a změnit ho je nutné. Neexistuje ale shoda, co je příčinou tohoto stavu a jak by taková změna měla vypadat.

Dokonce existují dva jasně vyhraněné názory: první říká, že propad je důsledkem přílišné liberalizace, snižování nároků a reformy započaté v roce 2005, zatímco opačný názor má za to, že většina škol na tuto reformu rezignovala a nic podstatného se nezměnilo. Proto se výsledky žáků zhoršují. Dají se ty dva názory rozsoudit?

Jedna z mála věcí, na níž se obě strany shodnou, je, že školy a svět vzdělávání se změnily. Rozumíme ale tomu, proč se tak stalo a jak se máme k té změně postavit?

ZMĚNA SKRYTÉHO KURIKULA Každá společnost dává svému vzdělávacímu systému zadání, jak má vypadat absolvent. Pokud chceme opravdu rozumět vztahům mezi společenským uspořádáním a tím, co se děje na školách, je třeba pracovat s pojmem takzvaného skrytého kurikula. Tedy vzdělávacího obsahu, který formuje osobnosti žáků způsobem, jež škola často ani výslovně nedeklaruje.

Pokud bychom chtěli pojmenovat skryté kurikulum druhé poloviny 19. a celého

20. století, pak je dobré si uvědomit, že to byla společnost s jasnou hierarchickou vertikální strukturou, založená na strojní mechanické výrobě; společnost byrokratická, kde hlavní ctností byla poslušnost a přesné vykonání příkazu. Skryté kurikulum by bylo možné shrnout do sloganu: *Zopakuj, co jsem ti včera řekl, a vykonej, co jsem ti přikázal.*

Podíváme-li se na současnou společnost, kde jsou hierarchické struktury stále intenzivněji doplňovány horizontálními sítěmi často neformálních vztahů, kde se výrazně mění požadavky zaměstnavatelů na všestrannost a dovednosti absolventů, je stále zřejmější, že vyžadují mnohem větší míru samostatnosti a sebeřízení. Nový slogan, byť také často neuvědomovaný, zní: *Najdi si svůj úkol, převezmi za něj zodpovědnost a přijď nás přesvědčit, jak dobře jsi ho vykonal.*

Toto nové zadání nevystačí s prostou poslušností, odráží změny v jednotlivých profesích, organizaci výroby a služeb i způsobech řízení. Otázka je jednoduchá - vypadají školy tak, aby byly schopny podobné zadání naplnit, nebo stále většinově naplňují skryté kurikulum 19. a 20. století? A jak to souvisí s propadem vzdělávacích výsledků?

ACHILLOVA PATA ZÁKLADNÍCH ŠKOL

Mnoho problémů plyne z rostoucího napětí mezi realitou před školními dveřmi a tím, co se děje uvnitř. Pokud navštívíme běžnou

základní školu, třídu na prvním stupni, nebudeme mít pocit, že je nějaký problém. Vidíme poučené a aktivní paní učitelky, barevné učebny, hodiny plné soustředěné práce. Tady jako by žádné viditelné potíže neexistovaly. Časy, kdy se sedělo s rukama za zády, jsou dávno pryč. Děti pracují společně, běhají, něco zkoušejí a učitelky jsou obdivuhodné v tom, kolik práce jsou schopny soustředit do jedné vyučovací hodiny.

Jistou pochybnost ve vás může vzbudit otázka, zda vůbec mají děti při vši té horečné a do posledního puntíku naplánované aktivitě vůbec nějaký čas na vlastní rozhodování. Opravdu tohle vyučování trénuje sebeřízení, schopnost najít si úkol a být za něj zodpovědný? Nebo jde jen o barevnější a zábavnější verzi poslušnosti? Odpověď není jednoznačná, protože základní školy v České republice se velmi liší a mnoho z nich si je nového úkolu vědomo, ale dá se nejspíš konstatovat, že neuvědomovaná výchova k poslušnosti stále převažuje.

Na druhém stupni základních škol se ale již viditelně zakládá na většinu problémů, které v našem vzdělávacím systému máme. Část dětí odejde na víceletá gymnázia, čímž třída přichází o přirozené lidry, od nichž se lze učit. A děti se vždy nejvíc a neefektivněji naučí vzájemnou komunikací. Pilné paní učitelky, které dělaly třídu přívětivou a barevnou, zmizí, zůstanou žáci postupně procházející pubertou do dospělosti, kterým velmi často chybí motivace k učení a práci. Ta vnější motivace - hodná a stále připomínající paní učitelka, co dává jedničky a tiskne do sešitu koťátka a králíčky - zmizela, zůstaly jen známky a pocit, že to, co se ve škole děje, nedává žákům žádný velký smysl. Musí dělat věci, které si nevybrali a nemohou o nich rozhodovat. Vysvětlováním, proč jsou důležité, se většina učitelů nezdržuje. Maximálně poznamenají, že to žáci pochopí a ocení později. Jenže to je na získání vnitřní motivace k práci a pocitu, že se podílím na budování vlastních dovedností, poněkud málo.

TOMÁŠ FEŘTEK (*1962) je vyučený mechanik-elektronik. Pracoval jako prodáváč v antikvariátu, čerpač, novinář, reportér a šéfreportér týdeníku Reflex. Nyní pracuje jako dramaturg a příležitostný scenárista. Spoluzaložil obecně prospěšnou společnost EDUin (www.eduin.cz), která se zabývá informováním veřejnosti o vzdělávání a vzdělávací politice, dnes v ní působí jako odborný konzultant. Je autorem několika publikací o mediální výchově a vzdělávací politice (*Ředitelská kuchařka*, Aisis, 2002, *Co je nového ve vzdělávání*, Nová beseda, 2015).

Kresba Dora Čančíková

Druhý stupeň české základní školy je pravděpodobně nejslabším místem systému. Tady si nejméně víme rady s tím, jak s žáky zacházet a jak je motivovat, když cukr a bič, známky a pochvaly, odměny a tresty zjevně přestávají fungovat.

TECHNOLOGIE VYRAZILY ŠKOLNÍ DVEŘE Odpověď, proč tento pocit a z něho plynoucí frustrace pedagogů jsou dnes tak časté, byť

který dodává informace rychleji, přehledněji a přívětivěji. Dlouho se snažila tuto konkurenci bagatelizovat (jde o informace a vzdělání nekvalitní, povrchní); pak se prostě snažila vnější svět ignorovat a zakázat jej. V té nejjednodušší formě zákazem mobilů, počítačů a tabletů ve vyučování. Jenže to jde jen do jisté míry, a hlavně zákaz samotný nevymaže z žákovských hlav přesvědčení, že svět venku je řádově zajímavější, předkládá důstojné

„Tradiční forma organizace školního vyučování je do značné míry v rozporu s tím, jak se lidský mozek učí a jak si dítě nejlépe osvojí společenské i technické vědomosti společnosti, do níž vstupuje.“

dříve se ve školách nevyskytovaly nebo nebyly tak viditelné, je třeba hledat v proměně světa vně školních dveří. Přinejmenším do přelomu století platilo, že škola měla jednoznačný monopol na vzdělání a výstupní certifikáty, tedy vysvědčení a diplomy, ale do značné míry i na informace. Ty byly zdánlivě dostupné každému, ale nebylo úplně snadné vyhledat tu správnou knihu, s jejíž pomocí se člověk mohl sám dovzdělat. Zjistit, která je ta pravá, a umět ji přečíst s porozuměním, vyžadovalo radu a pomoc někoho zkušenějšího.

Tohle všechno nejpozději po roce 2000 změnily internetové vyhledávače a globální síť včetně sociálních sítí. Zjednodušila se nejen dostupnost a distribuce informací, ale právě i jejich vyhledávání a rychlost, s níž je možné najít radu a kontakt prakticky kdekoli na světě. Škola se ocitla v dramatické konkurenci okolního světa,

úkoly, jejichž vyřešení přináší okamžitou společenskou satisfakci.

Poněkud bizarním, ale typickým příkladem je například hnutí youtuberů, dětí a mladých lidí, kteří se naučili točit a stříhat krátká videa, přitahující zájem a reakci desetitisíců a statisíců vrstevníků a přinášející často i slušné peníze z vložené reklamy. Zkusme si představit, jak se takový člověk asi cítí na hodině IT ve škole, kde ho někdo učí, jak se zachází s PowerPointem.

Často máme tendenci vidět digitální technologie jako hlavního viníka nezájmu dětí o školu, ale to je do značné míry omyl. Příčina je jiná. Reformní vzdělávací proudy, které mnohem pozorněji zohledňují zákonitosti lidské psychiky a dávají žákům výrazně větší prostor pro rozhodování a sebeřízení, jsou tu s námi přes sto let. Prakticky všechny důležité směry - montessori i waldorfská pedagogika, svobodná škola, americká

pragmatická škola - vznikly na začátku 20. století. Vědecké poznatky o fungování mozku a lidské motivace ze sedmdesátých a osmdesátých let minulého století vlastně jen potvrdily to, co už jsme dávno tušili. Že tradiční forma organizace školního vyučování je do značné míry v rozporu s tím, jak se lidský mozek učí a jak si dítě nejlépe osvojí společenské i technické vědomosti společnosti, do níž vstupuje. Přesto dalších několik desetiletí nebrala škola (bez podstatného rozdílu mezi totalitními a demokracickými režimy) tuto změnu nazíráni na vzdělávací procesy vážně. Právě až digitální technologie vyrazily dveře tradičních škol a přinutily je brát svět okolo v úvahu.

STŘEDOŠKOLSKÝ ÚHOR A NESPOKOJENÍ STUDENTI Je ale otázka, je-li toto poslední tvrzení pravdivé. Opravdu školy zohledňují realitu měnicího se světa? Pokud navštívíte dejme tomu deset středních škol v rozpětí od učilišť po gymnázia, až na výjimky nemáte pocit, že by se tu něco podstatného změnilo. Školní sešity našich dětí a vnuků se v některých předmětech až nebezpečně podobají těm našim. Jak je to možné? Důvod je jednoduchý. Pokud školy od první třídy vychovávají děti k poslušnosti, k tomu, že žáci postupně víceméně rezignují na to, že by se ve škole opravdu něco dozvěděly, že by snad škola mohla být zajímavá a inspirativní, přicházejí na střední školy žáci, kteří si už prostě zvykli a našli své strategie, jak přežít. K podstatným změnám jako by nebyl důvod.

Část gymnazistů má štěstí na inspirativnější školy, a pokud ne, pohání je obvykle rodina, která do jejich vzdělání investuje a nutí je, aby dosahovali slušných výsledků. Velký podíl žáků na učilištích a středních odborných školách se ale jenom snaží přežít do závěrečných zkoušek nebo maturity. Obvykle proti stylu výuky neprotestují, už si ověřili na druhém stupni základní školy, že to nemá žádný smysl. Je prostě třeba vydržet a to zajímavé, co se v životě děje, přenést mimo školu, velmi často do globální internetové sítě. Nelze se pak divit nízkým vzdělávacím výsledkům části studentů, ať už v mezinárodních šetřeních typu PISA mezi patnáctiletými, nebo v rámci státní maturity na konci středoškolského studia. Obojí data ukazují totéž, obrovské rozdíly mezi nejlepšími a nejhoršími a stále slábnoucí vliv škol na konečnou kvalitu absolventů.

Není totiž ani tak pravda, že by se zhoršovaly vzdělávací výsledky celé populace, spíš se dlouhodobě zvětšují rozdíly. Část studentů středních škol je nesporně kvalifikovanější než srovnatelní příslušníci generace dospívající na začátku devadesátých let, část je na tom ale opravdu

výrazně hůře. Pro ilustraci: Zatímco u státní maturity propadají jen jednotky procent gymnazistů, na nástavbových středních školách, kde si doplňují vzdělání vyučení, se tento podíl pohybuje mezi třiceti až padesáti procenty. Část veřejnosti se domnívá, že řešením by bylo omezit u těchto lidí možnost maturovat, ale to je typické řešení minulého století. Nejde nám o zvýšení vzdělanosti, ale o to, aby nám „hloupí“ neказili statistiky.

JAK OBRÁTIT KURZ

Pokud někomu podobná tvrzení přijdou přepjatá a svatokrádežná, v rozporu s jeho osobní zkušeností, lze mu doporučit návštěvu některé z akcí, které pořádají dnešní středoškoláci sdružení v České středoškolské unii. Nestěžují si na to, že toho po nich chtějí učitelé moc, stěžují si, že nemají možnost některé věci opravdu pochopit. Že jejich možnost ovlivnit, co a jak se budou učit, je minimální. Na žádost o vysvětlení se často dozvědí, že na hlubší pochopení látky není čas, že porozumí až na gymnáziu, vysoké škole, v praxi... Že si připadají jen jako překladiště informací – naložit, napsat písemku, vyplivnout, naložit, napsat písemku, vyplivnout. Nevadí jim náročné studium, vadí jim učení, v němž nevidí smysl, rozčilují je otázky, na něž nedostávají odpověď. Právě smysl a otázky jsou klíčová slova pro hledání cesty k nápravě.

Vrátíme-li se tedy k otázce na začátku: je velmi těžké hledat argumenty pro cestu návratu k organizaci školní výuky z minulého století. Už jen proto, že nové efektivní cesty se osvědčily. Například na problém orientované učení, kdy žákům nepředkládáme hotové informace, ale otázky, na něž musí hledat odpovědi. Podobně je organizována konstruktivistická pedagogika a metody kritického myšlení, které budují strukturované, logické a reflektované myšlení. To všechno jsou postupy, které už v českých školách zakotvily, byť rozhodně ne většinově. To podstatné je uvědomit si, co pojmenovala věda jako klíčové prvky vnitřní motivace. Jsou tři: Autonomie – možnost ovlivňovat, kdy, s kým a jakým způsobem mohu splnit svůj úkol. Smysl – přesvědčení, že to, co dělám, má nějaký nadosobní, celospolečenský význam. Mistrůvství – přesvědčení, že vlastním úsilím mohu dosáhnout zlepšení svých dovedností a nadprůměrných výsledků. Pokud se většina z nás, kteří jsme spokojeni se svým životem a prací, zamyslí, nejspíš najde všechny tyto tři ingredience. Zvláštní je, že přesto jsme většinově přesvědčení, že ve škole tato pravidla neplatí. Pak si nestěžujeme. Ve špatných výsledcích jen sklízíme, co jsme zaseli. ●

Teorie vzdělanosti

Problém jak zajistit špičkové vzdělání, aniž bychom omezili širokou dostupnost vysokoškolského studia, je vážný. Buřičsky však tvrdím: je dobře, že máme tolik vysokoškoláků. Konrád Liessmann by se mnou jistě nesouhlasil.

text **JAN KONVALINKA**

KNIHU Konráda P. Liessmanna „Teorie nevzdělanosti“, v níž tento rakouský filosof a literární vědec nenechává na moderní vědě, jejím hodnocení, systému univerzit a úrovni vzdělanosti v Evropě ani nit suchou, vydalo nakladatelství Academia v roce 2012. Této knize se dostalo velké pozornosti a inspirovala bohatou diskusi i na stránkách tohoto časopisu. Nejpозději od té doby se od českého intelektuála dbalého své cti očekává, že bude nad stavem vzdělanosti v naší zemi hořekovat. Já nebudu. Místo toho si dovolím P. T. čtenářům nabídnout a provokativně obhajovat několik mimořádně buřičských thesí¹:

- dnešním dětem se dostává lepšího vzdělání než jejich rodičům a prarodičům, tj. nám;
- skutečnost, že až sedmdesát procent populačního ročníku vstupuje na vysoké školy, je skvělá zpráva;
- špička dnešních studentů je lepší, než jsme byli v jejich věku my, a instalatérů je dost.

Zkušenost mne naučila, že ničím se člověk neznemožní víc než optimismem. Opěvování starých dobrých časů a hlásání blížící se zkázy je celkem bezriziková cesta k intelektuálnímu přijetí. Nicméně já to risknu.

Podívejme se na jednotlivé body podrobněji:

JÁ ŽÁDNÉ SKVĚLÉ ŠKOLY NEZAŽIL

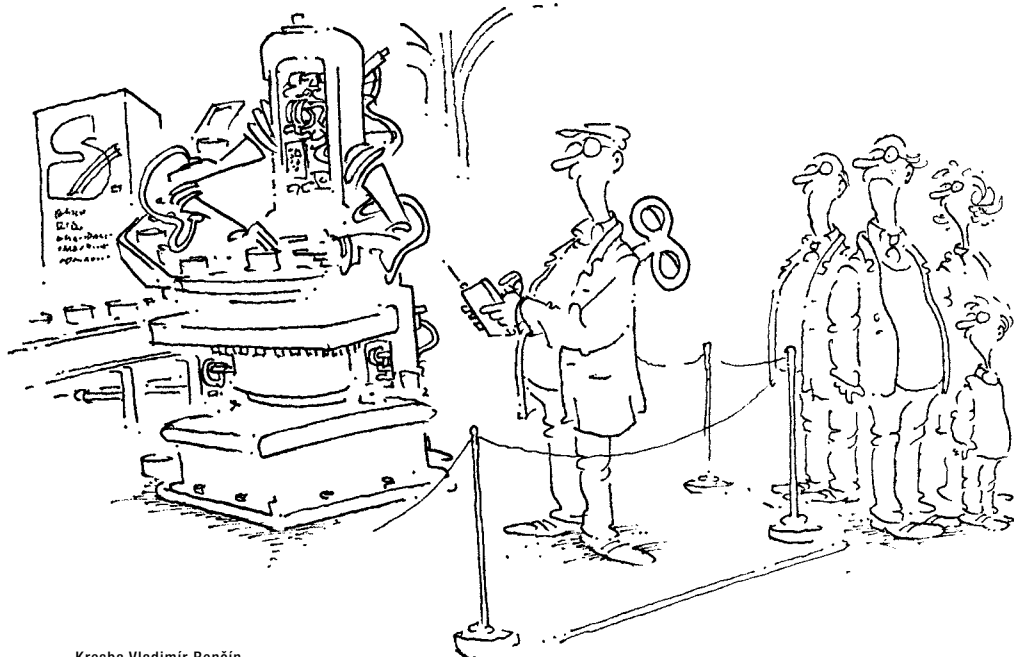
Za prvé: Podle toho, co člověk skoro denně čte, by se zdálo, že naší generaci a generaci našich rodičů se dostalo skvělého vzdělání, které z nich vytvořilo aristokraty ducha naplněné ideály židovsko-křesťanské civilizace, vybavené na jedné straně hlubokými znalostmi humanitních oborů, na straně druhé díky maturitě z matematiky

schopností hbitě nacházet nejmenší společné jmenovatele a integrovat é na ixtou.

Nuže, jsem asi výjimka, já žádné skvělé školy nezažil: mne učili dvanáct let ruštinu a čtyři roky angličtinu, a když jsem se chtěl v cizině domluvit, musel jsem se učit znovu. Matematiku a přírodní vědy mne povětšinou učili špatně placení učitelé, kteří svému oboru nerozuměli a neměli ho rádi. Čest nezapomenutelným výjimkám na litvínovském gymnasiu, ale to vzdělání stálo za starou belu. Mým dcerám se v prvním desetiletí 21. století rozhodně dostalo nesrovnatelně lepšího vzdělání a mnohem lepších učitelů než mně třicet let před nimi.

Co se generace našich rodičů týče, tam nemohu sloužit osobní zkušeností, ale soudě podle stavu té země, ve které jsem strávil mládí, zase taková sláva to být nemohla. Nebo nám ty paneláky, ty smradlavé fabriky a mizerná poruchová auta tady dělali Marťani? Kam se poděli všichni ti brilantní inženýři? Kde byli ti vzdělanci, nasycení humanitními ideály a vybavení skvělým všeobecným vzděláním, celou tu ztracenou normalizací? Ano, já vím, existovali, někteří emigrovali, jiní zůstali a snažili se v těžkých podmínkách dělat, co mohli. Sám jsem měl to veliké štěstí, že jsem jich pár potkal, ale na jednoho pana učitele Coufala z hamrovské devítiletky připadalo osm domovních důvěrníků a pět arogantních tělocvikařů.

TITULY NEJSOU DŮLEŽITÉ, DŮLEŽITÉ JE VZDĚLÁNÍ
Za druhé: Je dobře, že máme tolik vysokoškoláků. Současně ale platí, že jejich průměrná úroveň a prestiž vysokoškolského diplomu klesá, ale nevdá to. Tento výrok vypadá jako nepodařená snaha o duchaplnost, ale myslím to vážně.

Kresba Vladimír Renčín

Je docela vyčerpávající a smutné, že každá diskuse o vzdělání u nás nakonec sklouzne na hádání o titulech, jako by tohle bylo na vzdělanosti to nejdůležitější (trochu podobně, jako každá diskuse o vědě u nás nakonec končí impakt faktory). Tituly ale nejsou příliš důležité, to, na čem záleží, je vzdělání. Průměrná úroveň vysokoškolského studenta při sedmdesátiprocentním zastoupení populačního ročníku v terciárním vzdělání pravděpodobně opravdu klesne proti minulosti, kdy na vysoké školy vstupovalo kolem desetiny příslušného ročníku, to je docela triviální úvaha, na kterou snad není zapotřebí ani ta maturita z matematiky.

Zároveň ale celková úroveň národní vzdělanosti při tom může stoupat. Ondřej Šteffl, ředitel společnosti Scio, který nyní zakládá řetězec inovativních základních škol, ilustruje tento zdánlivý paradox pěkným příměrem. Představte si basketbalový klub na malém městě s velmi výběrovým členstvím, který hraje první národní ligu.

Klub hraje špičkový basketbal na národní úrovni a jeho členská legitimace je poukázkou ke slávě a obdivu. Pak se klub náhle rozhodne změnit strategii a nabídnout členství skoro každému, kdo dohodí až k basketbalovému koši. Co se stane? Několik věcí současně. Průměrná sportovní úroveň členů klubu klesne a prestiž klubové legitimace je tatam. Pamětníci staré slávy si právem stěžují, že členství v klubu už dávno neznamena to co dříve – aniž by si povšimli, že klub pořád hraje první ligu, a hlavně že průměrná úroveň basketbalu v celém městě stoupla, protože tím míčem se prostě učí házet víc lidí.

Konrád Liessmann si ve své filipice proti modernosti stěžuje, že humboldtovský ideál kolegia studentů a učitelů, společně bádajících nad neznámým, je vinou masové dostupnosti vysokoškolského studia tentam. Jako humanistický rakouský profesor ze staré školy těžko nese ztrátu výsadního postavení vysoké školy jako elitního pracoviště pro vyvolené.

Má pravdu, ten zážitek společného objevování nepoznaného lze dnes zažít v nejlepších laboratořích a skupinách dost výjimečně a spíše se přenáší na úroveň výš, do vědecké práce v doktorském studiu. Není cesty zpátky, a mimochodem ani německý příklad zrovna neukazuje, že by elitní vysoké školství nějak obzvlášť v minulosti pomohlo národu v cestě za vyšší humanitou a lidským rozvojem.

Když slyším o upadající prestiži vysokoškolského vzdělání, vždy si představuji stesky benediktinských mnichů, vzpomínajících na staré dobré časy, kdy bylo psané slovo svěreno úzké skupině osvěcných, kteří je pečlivě schraňovali a rozmnožovali v písárnách klášterů – a pak přišel ten vulgární Gутtenbergův vynález a každý

otrapa si teď může vydávat kdejaký škvár. Mimochodem měli pravdu. Vedle Biblí se od 15. století začaly tisknout zejména akční Alexandreidy...

ŠPIČKA JE DNES LEPŠÍ, NEŽ BYLA ZA NÁS

Za třetí: Jak je to s upadající úrovní studentů? Podle mé osobní zkušenosti učitele z Přírodovědecké fakulty UK, jedné z fakult, na nichž došlo k dramatickému nárůstu počtu studentů, je špička těch nejlepších lepší, cílevědomější, lépe jazykově vybavená a má lepší odborné znalosti, než jsme měli v jejich věku my. A také mají mnohem větší šance na uplatnění. Je fascinující, jak se v médiích donekonečna opakuje ten nesmysl s nezaměstnanými antropology a nedostatkem vyučených řemeslníků, ačkoli všechna statistická data tvrdošíjně ukazují pravý opak: největší nezaměstnaností trpí vyučení, zatímco nezaměstnanost vysokoškoláků se limitně blíží nule. Nevím, jestli by tady pro lepší pochopení všeobecně dostupných statistických dat nakonec opravdu nepomohla ta povinná maturita z matematiky.

Chápu, že se průmyslová lobby snaží nahnat děti na učňáky, aby získala lacinou levnou pracovní sílu – už méně chápu, proč by jim v tom měla pomáhat politická reprezentace a proč by to měl platit daňový poplatník, a naprosto nechápu, proč je v tom podporuje intelektuální elita této země. Profesor Jan Sokol rád vypráví příběh o tom, jak mu jeho rodiče naléhavě radili, aby se hlavně naučil těsnopis, ten ho může uživit až do smrti. Těsnopisu je konec kdovíkdě, zatímco pana profesora ta ryze nepraktická filosofie živí dodnes.

Čtenář by teď mohl dojít k závěru, že se domnívám, že je s naším školstvím všechno v pořádku. Samozřejmě si to nemyslím. Napětí mezi elitním vzděláním a jeho masovostí opravdu existuje a nebezpečí, že přehlíněné posluhárny a laboratoře našich univerzit znemožní přepracovaným a špatně placeným pedagogům vychovávat špičkové studenty, je reálné. Elitní vědce a techniky potřebujeme, vysokou profesní kvalitu taky, mosty nesmějí padat a lékaři musí znát svou práci. Problém, jak zajistit špičkovou úroveň studia a vědecké práce na našich universitách bez omezení dostupnosti vysokoškolského studia a jak to celé zaplatit, je velmi vážný, a zatím se nezdá, že by naše politická reprezentace měla odvahu ho řešit. Jestli se to povede, ale záleží do značné míry i na nás. Hořekování nad úpadkem vzdělanosti a chvála zlatých starých časů, které nikdy nebyly, nám v tom ale nepomůžou. ●

1) Úpadek vzdělanosti se projevuje zejména tím, že mi editor tohoto listu určitě zase opraví slovo „these“ na odporné „teze“.